

Màrius López de Rozas i Alavedra. Sant Andreu.

LA MEVA VIDA MILITAR AMB LA REPÚBLICA

Un cop vaig deixar de pertànyer a l'Institut per a obrers, a mitjans de l'any 1938, vaig passar a ser soldat de l'Escola de Mecànics d'Aviació de l'Exèrcit de la República.

Fins al desembre del 38 van estar funcionant les classes de teòrica i de pràctica d'aquesta escola d'aprenents mecànics. Però a finals del 38, com que la situació ja compreníem que era patètica, ja no se'n necessitaven de mecànics d'aviació, i aleshores ens van facturar a Calella, i com que érem una escola a qui ens tenien molta simpatia des de la Jefatura d'Aviació, ens estimàven molt, perquè es veu que ho fèiem bé, doncs ens van enviar a l'Hospital de Calella per fer pràctiques de sanitaris. I després d'uns quants dies d'estar fent pràctiques de sanitaris, ens van dir que tampoc no necessitaven sanitaris, sinó que ens van dir que necessitaven persones que volguessin agafar un fusell o una metralladora, i jo, no sé per quin motiu, em vaig apuntar amb els de la metralladora.

Aleshores, ens vam oblidar de les lliteres, i ens van donar una metralladora d'aquelles russes que anaven amb un carret, amb una roda, i formàrem cinc servidors, i un noi que era cap d'aviació, que era el que manava. I vam marxar des de Calella, cap a Barcelona, precisament el dia en què Barcelona queia en poder dels feixistes. En teoria, nosaltres anàvem a conquerir Barcelona, però més aviat semblava un espectacle dels del Paral·lel, cadascú anava a la seva manera, i no havíem tirat ni un tir. Aleshores, en una carretera que donava el mar, ens van ensenyar quins botons havíem d'apretar perquè sortissin els tirs de la metralladora. Vam tirar diverses ràfegues i vam dir, ara ja podem anar cap a Barcelona. Això deuria ser a Sant Pol. I ens n'hi vam anar, cap a Barcelona.

Vam estar corrent per la serralada litoral. Vam perdre els comandaments, que se'n van anar. Jo no acabo de comprendre com ens alimentàvem. Ara no ho puc recordar. Perquè allà no hi havia intendència ni hi havia res. Nosaltres, no ho sé, deuríem menjar pinyons que agafàvem de les pinyes. El que sí que recordo és que vam passar per una casa de pagès, que devia de ser un dipòsit d'intendència. I allà hi havia un pot groc de conserva de carn russa de quilo. Jo en vaig agafar dos o tres i els vaig posar al sarró. Però aleshores, va resultar que teníem davant els àrabs, i vam apretar a córrer, i jo vaig llençar els pots de carn, només me'n vaig quedar un. I amb això, la metralladora també la vaig perdre. Vam perdre la metralladora, els mandos, tothom i aleshores vam decidir anar cap a França.

No teníem ningú que manés i érem quatre gats (50, 60 o 70 com a molt), que ens havíem mantingut junts. Però quan travessàvem el riu Tordera, se'ns van presentar davant dos comissaris amb les seves metralletes i ens van dir: "On aneu, vosaltres, arreplegats, on aneu?". "Oh, anem cap a França, perquè no tenim armament", vam respondre nosaltres. "No us preocupeu, que ara us

donem un parell de metralladores i us col·loqueu en aquest petit promontori, que per aquesta carretera ha de venir una divisió i l'heu d'aturar". La veritat és que trobo una mica complicat parar la divisió només amb un parell de metralladores i amb una colla d'arreplegats que no teníem ni la més mínima idea del que era la guerra. Però bé, vam haver de fer el que ens deien, perquè una metrallada és un argument molt convincent. Ens vam posar en un petit turonet que feia la carretera, i aleshores sentírem avions, que eren avions de reconeixement italians. Ens amagàrem sota les alzines, i les oliveres, i érem tan pocs que no es van ni adonar que hi érem. Ells deuriem buscar un cos d'exèrcit, i quan ens deuriem veure, deuriem pensar que érem quatre despistats que érem allà, no en van fer cas i van donar l'avís que es podia tirar endavant sense por.

Nosaltres, allà, quan es feia fosc, ens amagàvem com podíem, darrere de les metralladores, que crec que eren txecoslovaques i s'aguantaven amb un trípode petitó al terra, i amb això vam fer volar el pont sobre el Tordera. I això ens va donar una mica de tranquil·litat. Amb el pont volat, no crec que poguessin passar. I així va anar parant. Però aleshores vam veure que passava un home per allà i va veure el pont destrossat. Al cap d'uns dies, ja tornava a haver-hi el pont. I van venir en camions. I nosaltres esperant que passessin la carretera. I quan van venir els camions, vam començar a apretar el gatell de la metralladora, i es veu que en vam tocar algun d'aquells camions, ja que van fer marxa enrere. I nosaltres, "mira, que bé". L'endemà va venir un pagès i ens va dir "hi ha tanquetes aquí baix". (Les tanquetes ja eren paraules majors). I sí, aleshores ja vam començar a sentir el soroll de les tanquetes. Quan vam sentir el soroll molt a la vora, vam deixar les metralladores i vam apretar a córrer.

Jo aleshores deuria tenir 17 o 18 anys. Però els altres nois que hi havia amb mi eren de la quinta del 42, del primer semestre, més joves que jo. Vam marxar camp a través fins que vam trobar uns marges; estàvem cansats i ens vam posar sota aquells marges, que estaven molt atapeïts de mates i esbarzers, i ens hi vam quedar. Però al cap d'una bona estona, vam tenir la desgràcia que, a sobre del marge, vam sentir dues persones parlant italià, dos soldats. I "tatata...", disparant. Crec que no disparaven perquè sí, sinó a un conill. Però aquells nanos volien sortir.

Jo sabia que només que sentissin una mica de soroll, ens fumaríem una ràfega (érem quatre o cinc metres a sota) i ens deixarien a tots fregits. I la meua feina era dir-los, sense paraules, que no es moguessin gens. Que s'estiguessin quiets, ben quiets. Em van fer cas, perquè aquests nanos tenien molta por. Jo en tenia gairebé tanta o més. El cas és que aquells soldats van marxar, i nosaltres vam estar dins potser una hora o una hora i mitja més i quan ens va semblar que tot s'havia calmat, vam sortir amb un mocador blanc, i vam trobar els soldats italians que, a l'hora de dinar, menjaven macarrons i uns trossos de carn. Jo no sé què havíem menjat. Em sembla que els italians ens van donar alguna cosa de menjar, perquè si no, haguéssim defallit completament. Aleshores anàvem a un lloc on hi havia un guàrdia civil i ens preniem el nom i les coses, i vam fer una caravana i vam anar tirant per aquests pobles, fent escala a Mataró, i després a Barcelona. I a tots els pobles per on passàvem

tothom ens volia donar de menjar. Perquè deuriem fer una cara de perdularis... Sense afaitar, defallits com anàvem, i tothom ens volia donar de menjar, i havíem de dir que no, que ja ens n'havien donat. A veure si ens farà mal, tant de menjar ara. I sort que va ser un hivern molt temperat i no feia fred, i vam anar a parar a una caserna que hi havia a Horta, que no he sabut mai on era. Allà vam trobar una persona i li vam dir: "Miri, li dono aquest número de telèfon i li diu a qui s'hi posi que el Màrius està bé. Que estic a Horta i que estic bé, que no es preocupin". Perquè el meu pare treballava a la Telefònica i li feien un preu més reduït. Si no, no n'haguéssim tingut, de telèfon, perquè els pobres no tenien telèfon, aleshores. I aleshores, de bon matí ens van treure d'allà. Després vaig saber que la meva mare hi va anar i es va fer un tip de cridar: "Màrius, Màrius!", "mira, em sembla que és en aquella finestra", però nosaltres ja no hi érem.

Ja havíem agafat la direcció de Barcelona, i anàvem per la Gran Via, fins que vam arribar a la plaça d'Espanya. Allí ens vam aturar; després vam travessar la Gran Via, i vam agafar el carrer Borrell, que era on viva jo, just tres travessies més avall; però com que era de dia, no em vaig atrevir a moure'm. Però després ens van fer tirar enrere. I com que ja era de nit, aleshores, quan vam arribar al carrer Borrell vaig trencar files (perquè allà tothom anava a la seva manera). I me'n vaig anar cap a casa meva. I quina alegria que van tenir tots. Me'ls vaig trobar que estaven menjant un pernil, que la meva mare havia aconseguit arreplegar d'una casa de Pedralbes on repartien menjar. I aquí es va acabar la meva vida militar amb la República, perquè després va venir la vida militar amb el costat de Franco, que això ja és molt més llarg, i ho deixo per un altre dia.